

Η πτώση έφερε αλλαγές και στο γάμο!

Ποιος είναι ο θεσμός του γάμου στις Βαλκανικές χώρες σύμφωνα με έρευνα επιστήμονα του πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Του Αποστόλη Ζώη

Μότο: Επί 100 γάμων εκτιμάται ότι 20 θα οδηγηθούν σε διαζύγιο στη Βουλγαρία, Κροατία, Ελλάδα και Ρουμανία, 15 στη Σερβία-Μαυροβούνιο, 10 στην Αλβανία και μόλις 5 στην Βοσνία-Ερζεγοβίνη (περισσότερες από 40 στην πλειοψηφία των χωρών της δυτικής και Βόρειας Ευρώπης)

Μέχρι και το 1990 ο θεσμός του γάμου στις βαλκανικές χώρες ήταν ισχυρός και η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο σχετικά πρώιμη. Κατά την τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα όμως αυτό αλλάζει, η ένταση των συγχρονικών δεικτών πρώτο-γαμηλιότητας μειώνεται, ενώ η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο αυξάνεται.

Ενδιαφέροντα στοιχεία για τη δημογραφία των Βαλκανικών χωρών δίνει ο Παύλος Μπαλτάς, ερευνητής στο Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων, υποψήφιος διδάκτορας στο πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Σημαντικό ρόλο στις χώρες αυτές, όπως και στις πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης, οι πολιτικές ενίσχυσης της οικογένειας, σύμφωνα με τον ερευνητή, έπαιξαν σημαντικό ρόλο έχοντας σαν στόχο αφενός μεν την εξασφάλιση της συμβατότητας ανάμεσα στον γάμο / οικογένεια και την επαγγελματική δραστηριότητα, αφετέρου δε την αναπαραγωγή των γενεών, με αποτέλεσμα οι γυναίκες να παντρεύονται σχετικά νωρίς και να αποκτούν το πρώτο τους παιδί αρκετά γρήγορα (σε μικρή ηλικία). Η πτώση των σοσιαλιστικών καθεστώτων οδήγησε, εξηγεί ο ίδιος, όμως στη κατάρρευση των πολιτικών που προαναφέρονται. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την οικονομική ύφεση και την προοδευτική αλλαγή των κοινωνικών προτύπων στις νεότερες γενεές, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα μείωση ή και συρρίκνωση, σε ορισμένες περιπτώσεις, των συγχρονικών δεικτών γαμηλιότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, για τον ερευνητή, η Βουλγαρία όπου για μια τριακονταετία περίπου (1960-1990) η ένταση της πρώτο-γαμηλιότητας και η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο παρουσιάζουν μια εκπληκτική -δεδομένης και της φύσης των συγχρονικών δεικτών- σταθερότητα (γύρω στους 950 γάμους ανά 1000 γυναίκες και τα 21,5 έτη αντίστοιχα). Μετά το 1990 όμως οι συγχρονικοί δείκτες θα καταρρεύσουν (533 γάμοι ανά 1000 γυναίκες το 2006) ενώ η μέση ηλικία θα αυξηθεί κατά 4 έτη (25,6 έτη το 2006).

Διαφοροποίηση

Ανάλογη πορεία ακολούθησαν και οι υπόλοιπες Βαλκανικές χώρες, με μόνη

διαφοροποίηση στους ρυθμούς πτώσης της γαμηλιότητας. Όσον αφορά την Ελλάδα, η οποία δεν αποτελούσε μέλος των χωρών του πρώην Ανατολικού Στρατοπέδου, από το 1990 και μετά ακολουθεί ανάλογες τάσεις, για διαφορετικούς όμως λόγους. Τέλος μια άλλη ιδιαιτερότητα της γαμηλιότητας στον Βαλκανικό χώρο είναι και η σχετική ακόμη σταθερότητα των έγγαμων συμβιώσεων. Ειδικότερα, επί 100 γάμων εκτιμάται ότι 20 θα οδηγηθούν σε διαζύγιο στη Βουλγαρία, Κροατία, Ελλάδα και Ρουμανία, 15 στη Σερβία-Μαυροβούνιο, 10 στην Αλβανία και μόλις 5 στην Βοσνία-Ερζεγοβίνη (περισσότερες από 40 στην πλειοψηφία των χωρών της δυτικής και Βόρειας Ευρώπης).

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε, συμπληρώνει ο κ. Μπαλτάς, ότι οι χώρες αυτές, όπως και η Ελλάδα, χαρακτηρίζονται ακόμη και σήμερα αφενός μεν από μια σχετικά έντονη γαμηλιότητα αφετέρου δε από την αντοχή των γάμων στη φθορά και τα διαθέσιμα δεδομένα δημιουργούν μια εικόνα διαφορετική από αυτή που απαντάται στο Βόρειο και δυτικό τμήμα της ηπείρου μας. Δεν διαθέτουμε όμως επαρκή στοιχεία για να εξετάσουμε αν και κατά πόσο, τα αίτια της τάσης μείωσης της έντασης της πρώτο-γαμηλιότητας οφείλονται στην ανάπτυξη του φαινομένου της συμβίωσης εκτός γάμου ή βρισκόμαστε μπροστά στην αρχή της ανάδυσης νέων κοινωνικών αξιών, οι οποίες θέτουν το θεσμό του γάμου υπό αμφισβήτηση.

Η ΕΡΕΥΝΑ 23 Δεκεμβρίου 2010, αρ. φύλλον 15681, σελίδα 13